

בית המשפט העליון

דנ"א 6669/19

לפני: כבוד הנשיאה א' חיות

המבקש: פלוני

נגד

המשיבה: פלונית

בקשה לקיום דיון נוסף על פסק דינו של בית משפט זה
בבע"מ 7628/17 מיום 22.9.2019 שניתן על ידי כב'
השופטים נ' הנדל; מ' מזוז וג' קרא

בשם המבקש: עו"ד רן רייכמן

החלטה

זוהי בקשה לדיון נוסף בפסק דינו של בית המשפט העליון מיום 22.9.2019 (תוקן ב-25.9.2019) בבע"מ 7628/17, אשר אישר בדעת רוב של השופטים מ' מזוז ו-ג' קרא, בניגוד לדעתו החולקת של השופט נ' הנדל, את ההלכה שנקבעה בכר"ע 120/69 שרגאי נ' שרגאי, פ"ד כג(2) 171 (1969) (להלן: הלכת שרגאי) לפיה לא ניתן לכרוך תביעת מזונות קטינים בתביעת גירושין שהוגשה לבית הדין הרבני לפי סעיף 3 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג-1953 (להלן: חוק שיפוט בתי דין רבניים).

רקע והליכים קודמים

1. המבקש והמשיבה נישאו זה לזו בשנת 2002 ולהם שני ילדים קטינים. בתחילת שנת 2017 נקטו בני הזוג, שיחסייהם עלו על שרטון, בהליכים הדדיים בבית הדין הרבני האזורי ובבית המשפט לענייני משפחה. בית המשפט לענייני משפחה הכריע כי הסמכות לדון בתביעת הגירושין וכן בענייני הרכוש והמשמורת שנכרכו בה מסורה לבית הדין

הרבני. עם זאת, בהסתמך על הלכת שרגאי, נקבע כי תביעה למזונות ילדים לא ניתן לכרוך במסגרת תביעת גירושין, וכי הסמכות בעניין זה מסורה לבית המשפט לענייני משפחה. שני הצדדים השיגו על החלטה זו לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופט ש' שוחט) אשר דחה את ערעורי שני הצדדים ובפסק דין מנומק קבע, לאחר שסקר את פסקי הדין שניתנו בהקשר זה בעת האחרונה, כי בית המשפט העליון עצמו הקפיד שלא לסטות מהלכת שרגאי וכי בנסיבות אלה חובה על כל הערכאות הדיוניות לכבד הלכה זו.

2. על החלטת בית המשפט המחוזי הגיש המבקש בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון אשר התקבלה ונדונה כערעור. נוכח חשיבות הסוגיה הנדונה נתבקשה עמדת היועץ המשפטי לממשלה, אשר סבר כי אין מקום או צידוק לסטות מהלכת שרגאי. לחוות דעתו של היועץ צורף גם מסמך עמדה של היועץ המשפטי לשיפוט רבני, במסגרתו הובאה עמדת בתי הדין הרבניים לפיה אין חולק כי הלכת שרגאי עומדת בתוקפה. עם זאת, צוין כי המעבר שנעשה בפסיקה מ"מבחן פרוצדוראלי", הדורש כי עניין המזונות ייבחן בנושא בפני עצמו בתביעה מיוחדת של הילד למזונותיו, ל"מבחן מהותי", קרי כי התקיים דיון ענייני בסוגיית מזונות הקטין וכי זכויותיו לא קופחו, טשטש את ההבחנה שנקבעה בהלכת שרגאי בין תביעתו העצמאית של הילד למזונותיו ובין "תביעה להשבת יציאות", שהיא תביעה של הורה שהוציא הוצאות עבור מזונות הילדים ותובע את השבתם ממי שחב בהם. לפיכך, כיום אין עוד מקום לומר כי לא ניתן לכרוך תביעת מזונות בבית הדין הרבני.

פסק דינו של בית המשפט העליון

3. בפסק דינו קבע בית משפט זה, בדעת רוב של השופטים מ' מזוז ו-ג' קרא, בניגוד לדעתו החולקת של השופט נ' הנדל, כי לא נס ליחה של הלכת שרגאי. בית המשפט דן בפרשנותו של סעיף 3 לחוק שיפוט בתי דין רבניים וציין כי הפרשנות הנוהגת עימנו מאז שנפסקה ההלכה בשנת 1969 היא נכונה וראויה, מתחייבת ממהות ההליך ותכליתו ויש לה עיגון גם בלשון החוק. בית המשפט הוסיף וציין כי מאז נפסקה הלכת שרגאי נהגה המערכת השיפוטית בישראל לפיה, וכי הלכה זו משקפת תפיסה חברתית חשובה של מתן מעמד בכורה לשיקול של טובת הקטין במסגרת סכסוך גירושין על ידי קביעת כללים דיוניים ומהותיים שנועדו להבטיח כי בלהט סכסוך הגירושין לא יקופחו האינטרסים של הקטין; כי מזונות הילדים לא ישמשו כמנוף לחץ לפגיעה בזכויותיו של בן הזוג; וכדי למנוע "מירוץ סמכויות" בין ההורים בעניין זה. זאת, בניגוד ל"תביעה להשבת יציאות" שהיא למעשה תביעה להתחשבנות כספית בין ההורים, אשר הילד איננו צד לה, ואשר מטיבה יכולה לעסוק רק בהוצאות שכבר הוציא ההורה עבור מזונות ילדים או הוצאות

ידועות שהוא עומד להוציא. משכך, תביעה להשבת יציאות אינה יכולה להוות מסלול עוקף לקביעת החיובים המהותיים במזונות הילדים. בית המשפט הוסיף וציין כי "המבחן המהותי" אינו רלוונטי לסוגיה של כריכת מזונות ילדים לפי סעיף 3 לחוק שיפוט בתי דין רבניים, אלא למצבים שבהם קיימת תביעה עצמאית של קטין מקום בו מזונותיו נדונו בהליך בהסכמה לפי סעיף 9 לחוק שיפוט בתי דין רבניים. טעמיו של מבחן זה, כך ציין בית המשפט, אינם ממין העניין בשאלה של כריכת מזונות ילדים שלא בהסכמה. בנסיבות אלה ציין בית המשפט כי הצורך להבטיח את קיום תכלית הלכת שרגאי – הבטחת טובתם של ילדים – עודו שריר וקיים גם כיום.

השופט נ' הנדל סבר לעומת זאת כי דין הערעור להתקבל. לגישת השופט הנדל, לשונו של סעיף 3 לחוק שיפוט בתי דין רבניים בהירה וברורה, ולפיה לבית הדין הרבני סמכות שיפוט בתביעה למזונות ילדים הכרוכה בתביעת גירושין, והוא הוסיף וקבע כי גם תכלית החקיקה וההיסטוריה החקיקתית שלה מצביעות על קיומה של סמכות כאמור. השופט הנדל ציין כי הצורך לפנות לשתי ערכאות בעניין מזונות ילדים מוביל להתמשכות ההליכים ולהחרפת "מירוץ הסמכויות" בין הערכאות הדתיות והאזרחיות. זאת בפרט נוכח העובדה שההבדל בין תביעה להשבת יציאות ובין קביעת המזונות גופם הוא, לגישתו, סמנטי ומצריך בפועל דיון כפול. תכליות חשובות אלה שעניינן טובת הילד, כך השופט הנדל, אינן יכולות לסגת מפני הנוהג, ככל שהשתרש כזה. בהקשר זה הוסיף השופט הנדל וסקר את פסיקת בית המשפט העליון מאז שנפסקה הלכת שרגאי ומצא כי אין אחידות פסיקתית לגבי פרשנות סעיף 3 לחוק, וכן עמד על המחקר האמפירי שערך היועץ המשפטי לשיפוט רבני, ממנו עולה כי בפועל הפרשנות הנוהגת בערכאות הרבניות היא שניתן לכרוך מזונות ילדים. לבסוף ציין השופט הנדל כי השימוש "במבחן המהותי" נעשה אמנם ביחס לסעיף 9 לחוק שיפוט בתי דין רבניים, אך לגישתו בפרשנות סעיף 3 המצוי באותו דבר חקיקה, יש ליצוק תוכן זהה למונח "מזונות ילדים", והוא עמד על כך שהמבחן המהותי מאפשר לוודא כי טובת הילד אכן קיבלה ביטוי ראוי בהליך המשפטי.

טענות המבקש

4. על החלטה זו הגיש המבקש בקשה דחופה לקיום דיון נוסף בהרכב מורחב ולעיכוב ביצוע. ביום 10.10.2019 נדחתה הבקשה לעיכוב ביצוע. בבקשה לקיום דיון נוסף נסמך המבקש על פסק דינו של השופט הנדל והוא טוען כי סעיף 3 לחוק שיפוט בתי דין רבניים העניק לבתי הדין הרבניים סמכות לדון בכל הכרוך בתביעת גירושין, לרבות תביעת מזונות קטינים, וכי ההבחנה שעשתה הלכת שרגאי בהקשר זה בין תביעת מזונות ותביעה להשבת יציאות חורגת מלשון החוק וחוטאת לתכלית דבר החקיקה. לגישת

המבקש, העמדה לפיה קיימת עדיפות לכך שענייני קטינים ידונו בערכאות האזרחיות משקפת תפיסה חברתית-ערכית שאין לה עוד מקום ושהיא מנותקת מהמציאות המשפטית בשטח, לפיה בתי הדין הרבניים אינם מקפחים את ענייניהם של קטינים. עוד מוסיף המבקש וטוען כי כפי שצוין בנייר העמדה של היועץ המשפטי לשיפוט בתי הדין הרבניים, הלכה למעשה ונוכח אמירות שונות של בית משפט זה בשנים האחרונות, מצאו בתי הדין הרבניים כי סוגיית מזונות קטינים שנכרכה בתביעת גירושין על פי סעיף 3 לחוק שיפוט בתי דין רבניים היא בסמכותם. לפיכך, טוען המבקש כי פסק דינו של בית המשפט העליון פוגע בכלל בדבר הכיבוד בין הערכאות וכן יש שינוי של המצב המשפטי דה פקטו, ובנסיבות אלה – השלכות הרחב של ההחלטה גדולות.

דיון והכרעה

5. סעיף 30(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 קובע את תנאי הסף לקיום דיון נוסף. נדרש כי בפסק הדין של בית המשפט העליון נקבעה הלכה העומדת בסתירה להלכה קודמת של בית המשפט העליון, או שמפאת חשיבותה, קשיותה או חידושה של ההלכה שנפסקה ראוי לקיים בה דיון נוסף. לא כך במקרה דנן, בו אימצה ואישרה, למעשה, דעת הרוב את הלכת שרגאי הנהוגה עימנו מזה כיוכל שנים. טענותיו של המבקש זכו להתייחסות בפסק דין מנומק לאחר שניתנה רשות ערעור בגלגול שלישי ולאחר שהיועץ המשפטי לממשלה התייצב בהליך, וכבר פסקנו כי העובדה ש"פסק הדין בערעור ניתן ברוב דעות, איננה כלשעצמה, עילה לדיון נוסף" (דנ"א 6523/93 סלומון נ' פד"י, פסקה 2 (31.12.1993)).

לא נעלמה מעיני העובדה שטיעוני המבקש הובאו בבקשתו בקצרה בשל סד הזמנים של חגי תשרי ובשל הדחיפות שראה בהגשת בקשתו, ואולם נוכח המסקנה הברורה שאליה הגעתי לא מצאתי מקום להורות על השלמת טיעון מטעמו.

הבקשה נדחת, אפוא. אין צו להוצאות.

ניתנה היום, כ"ח בכסלו התש"ף (26.12.2019).

ה נ ש י א ה